Festa Santa Marija Mqabba 2009

Soċjetà Santa Marija u Banda Re Ġorġ V

Les Etoiles d'Or du Jumelage - 1998

Rebbie˙a tal-Ewwel Festival Internazzjonali tan-Nar ta' Malta - 2006

Rebbie˙a Assoluti tal-Kampjonat Mondjali tan-Nar Caput Lucis, Ruma - 2007

Tieqa fuq 100 sena ilu

Il-qagħda tal-parroċċa ta' Santa Marija Assunta fl-Imqabba fl-1909

© Dun Jonathan Farrugia,
B.A. (Hons), B.A. Theol. & Hum. Stud., S.Th.B, S.Th.L

Id-dokument

Xi snin ilu kont fl-arkivju tal-Kurja tal-Arċisqof u rajt li hemm sezzjoni b'*folder* għal kull parroċċa. Staqsejt lis-sur Lorenzo Zahra x'kienu u qalli li dawk kienu xi karti sparsi li kien sab jiġru fl-arkivji u ġabarhom lokalità lokalità biex ma jintilfux. Ma stajtx inżomm it-tentazzjoni li nitolbu l-*folder* tal-Imqabba biex naghti daqqa' t'għajn x'kien fih.

Fost id-diversi korrispondenzi li kien hemm, sibt dokument qasir, iżda kien fih ftit informazzjoni interassanti dwar il-qagħda tal-parroċċa tagħna preċiżament mitt sena ilu. Milli stajt nifhem, dan id-dokument huwa statistika li baghat il-kappillan ta' dak iż-żmien, Dun Franġisk Saverju Bonanno, lill-kanċillier li fiha jaghti xi dettalji dwar it-tmexxija tal-parroċċa u l-qagħda tal-lokalità f'dak iż-żmien. Fih insibu:

1. lista tal-kleru Mqabbi li kien qed iservi fil-parroċċa f'dik is-sena;
2. lista tal-knejjes tal-Imqabba;
3. lista tal-fratellanzi u l-kongregazzjonijiet eretti fil-parroċċa;
4. dettalji dwar l-insara li kienu jgħixu fir-raħal.

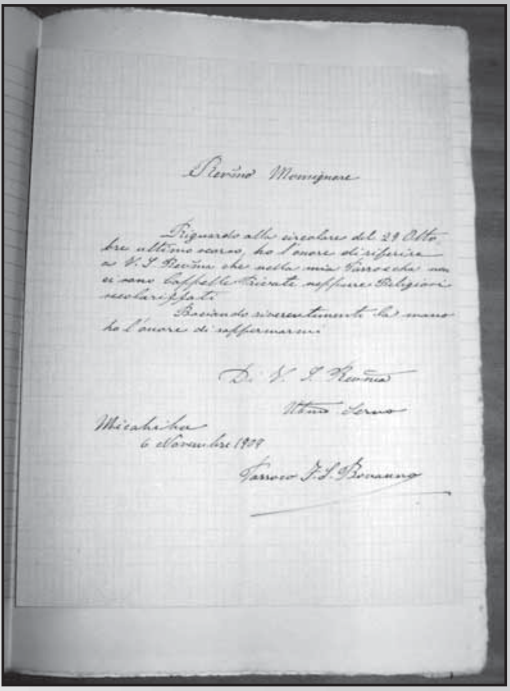

Rev.mo Monsignore

Riguardo alla circolare del 29 Ottobre ultimo scorso, ho l'onore di riferire a V. S. Rev.ma che nella mia Parrocchia non vi sono Cappelle Private nessuna Religiosi secolarizzati.

Baciando riverentemente la mano ho l'onore di rassegnarmi

Di V. S. Rev.ma

Umo Servo

Micabiba
6 Novembre 1909

Parroco F. S. Bonanno

Ittra li l-kappillan Dun Franġisk Saver Bonanno baghat lill-Kurja nhar is-6 ta' Novembru 1909.

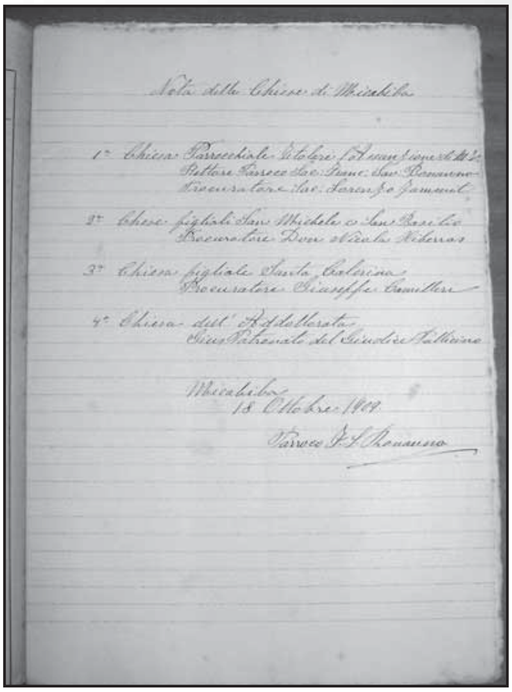

Nota delle Chiese di Micabiba

1° Chiesa Parrocchiale Titolare l'Assunzione di M. V. Rettore Parroco Sac. Franc. Sav. Bonanno Procuratore Sac. Lorenzo Zammit

2° Chiese figliali San Michele e San Basilio Procuratore Don Nicola Heberras

3° Chiesa figliale Santa Caterina Procuratore Giuseppe Camilleri

4° Chiesa dell' Addolorata Jus Patronato del Giudice [illegible]

Micabiba
18 Ottobre 1909

Parroco F. S. Bonanno

Il-lista tal-knejjes li kienu jinsabu fl-Imqabba fis-sena 1909.

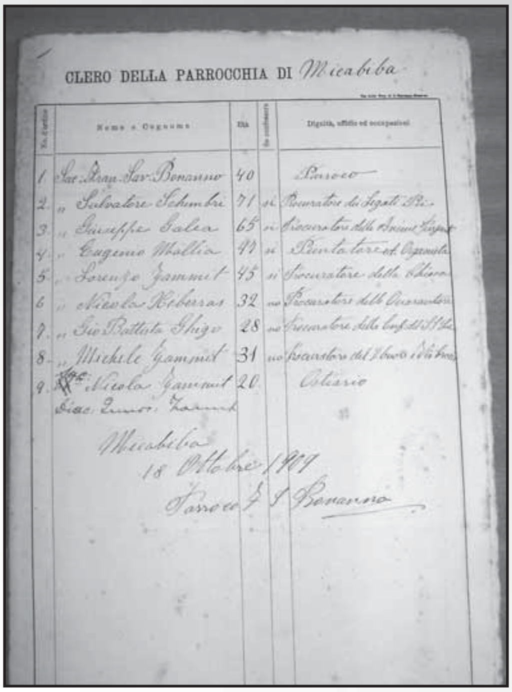

CLERO DELLA PARROCCHIA DI Micabiba

N. d'ordine	Nome e Cognome	Età	Se confessore	Dignità, uffizio ed occupazioni
1	Sac. Fran. Sav. Bonanno	40		Parroco
2	„ Salvatore Schembri	71	si	Procuratore di Legati Pii
3	„ Giuseppe Galea	65	si	Procuratore delle Anime [illegible]
4	„ Eugenio Mallia	49	si	Puntatore ed Organista
5	„ Lorenzo Zammit	45	si	Procuratore della Chiesa
6	„ Nicola Heberras	32	no	Procuratore delle Quarantore
7	„ Gio Battista Ghigo	28	no	Procuratore delle [illegible]
8	„ Michele Zammit	31	no	Procuratore del [illegible]
9	[illegible] Nicola Zammit	20		Chierico
	Diac. [illegible] Zammit			

Micabiba
18 Ottobre 1909

Parroco F. S. Bonanno

Lista tal-Kleru Mqabbi li kien qed iservi fil-parroċċa matul is-sena 1909.

Barra dawn imbagħad kien hemm ittra oħra mibgħuta mill-istess kappillan kważi xahar wara li ntbagħatet l-istatistika.

L-istatistika tgħid hekk:

Clero della Parrocchia di Micabiba

Nº d'ordine	Nome e cognome Confessore	Età	Se	dignità, ufficcio ed occupazioni
1.	Sac. Fran. Sav. Bonanno	40	Si	Parroco
2.	Sac. Salvatore Schembri	71	Si	Procuratore dei legati pii
3.	Sac. Giuseppe Galea	65	Si	Procuratore delle Anime Purganti
4.	Sac. Eugenio Malli	47	Si	Puntatore ed organista
5.	*Sac. Lorenzo Zammit*	*45*	*Si*	*Procuratore della Chiesa*
6.	*Sac. Nicola Xiberras*	*32*	*No*	*Procurtore delle Quarantore*
7.	*Sac. Gio. Battista Ghigo*	*28*	*No*	*Procuratore della conf. Del S. Sac.*
8.	*Sac. Michele Zammit*	*31*	*No*	*Procuratore del S. Cuore e Via Crucis*
9.	*Sac. Nicola Zammit*[1]	*20*		*Ostiario*
	Diac. Innoc. Zammit			

Wara din il-lista nsibu d-data miktuba bit-Taljan *18 Ottobre 1909* u l-firma tal-kappillan Bonanno.

Fil-paġna li jmiss insibu t-titlu *Nota delle Chiese di Micabiba* li fiha nsibu lista tal-knejjes fl-Imqabba flimkien mal-prokuraturi tagħhom. Huwa interessanti ħafna l-ordni li fiha huma mniżżlin il-knejjes u n-numerazzjoni tagħhom li tagħti indikazzjoni dwar l-importanza ta' dawn il-knejjes fir-raħal.

Maqluba għall-Malti l-lista tgħid hekk:

L-ewlenija: Il-knisja parrokkjali li għandha bħala titlular l-Assunzjoni ta' Marija Verġni.

Rettur: il-kappillan Dun Franġisk Saverju Bonanno.

Prokuratur: Dun Lawrenz Zammit

It-tieni: il-knejjes filjali ta' San Mikiel u San Bażilju.
Prokuratur: Dun Nikol Sciberras.

It-tielet: il-knisja filjali ta' Santa Katarina
Prokuratur: ġużeppi Camilleri.

Ir-raba': Il-knisja tal-Addollorata.
ġuspatronat tal-Imħallef Pullicino.

Nerġgħu nsibu l-istess data u l-firma tal-kappillan.

Wara din hemm il-lista tal-għaqdiet tal-parroċċa, li kienu bażikament il-konfraternitajiet u l-kongregazzjonijiet, u fil-qiegħ tal-paġna mill-ġdid id-data u l-firma:

1. Il-konfraternità tas-Sagrament Imqaddes
2. Il-konfraternità tar-Rużarju Mqaddes
3. Il-konfraternità tal-Kunċizzjoni
4. Il-kongregazzjoni tal-Agunija
5. It-terz-ordni ta' San Franġisk ta' Assisi
6. Il-kongregazzjoni tal-Appostolat tat-Talb

Il-kappillan Dun Franġisk Saverju Bonanno, Kappillan tal-parroċċa bejn is-snin 1906 u 1922.

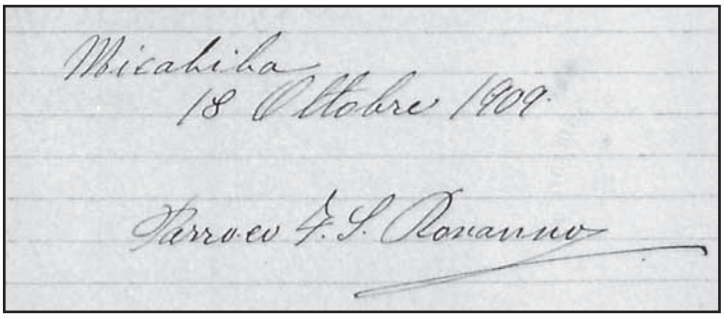

Micabiba
18 Ottobre 1909.
Parroco F. S. Bonanno

Il-firma tal-kappillan Dun Franġisk Saver Bonanno bid-data 18 t'Ottubru 1909.

L-aħħar paġna fiha xi kurżitajiet interessanti dwar il-qagħda tal-insara Mqabbin. Hija sempliċement statistika ta' kemm nies jitqarbnu, iżda tagħtina idea kemmxejn ċara tal-importanza li kienet tgawdi l-fidi fost missirijietna:

Nota indicante il numero dei fedeli di Casal Micabiba

Adulti e ragazzi ammessi alla Communione	*N° 1004*
Fanciulli non ammessi alla Communione	*384*
Trascurati	*17*
Totale	*1405*

L-istatistika tispiċċa hemm, iżda mbagħad hemm annessa ittra miktuba mill-istess kappillan, iżda fuq tip ta' karta differenti, li tgħid hekk:

Reverendissmu Monsinjur

Rigward iċ-ċirkolari ddatata 29 ta' Ottubru li għadda, għandi l-pjaċir ngħid lis-Sinjurija Reverendissima tiegħek li fil-parroċċa tiegħi m'hemmx kappelli privati u anqas hemm reliġjonijiet sekularizzati.

Waqt li bir-rispett inbuslek idek, għandi l-unur li mill-ġdid nafferma lili nnifsi qaddej umli tas-Sinjurija Reverendissima tiegħek.

l-Imqabba
6 ta' Novembru 1909
Kappillan F.S. Bonanno

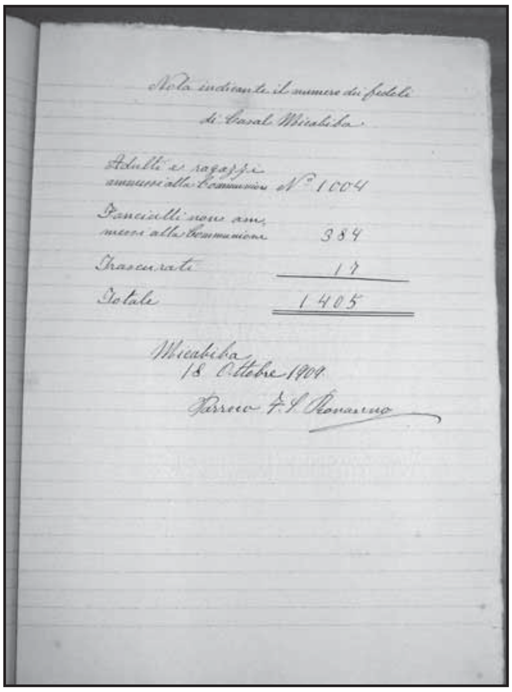
Nota indicante il numero dei fedeli di Casal Micabiba
Adulti e ragazzi ammessi alla Communione N° 1004
Fanciulli non ammessi alla Communione 384
Trascurati 17
Totale 1405
Micabiba 18 Ottobre 1909
Parroco F.S. Bonanno

Dettalji dwal l-insara fidili li kienu jgħixu fl-Imqabba.

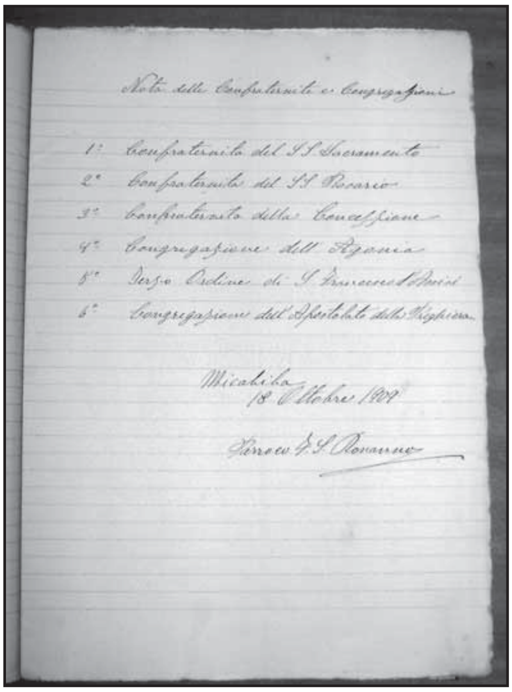
Nota delle Confraternite e Congregazioni
1° Confraternita del SS Sacramento
2° Confraternita del SS Rosario
3° Confraternita della Concezione
4° Congregazione dell'Agonia
5° Terzo Ordine di S. Francesco d'Assisi
6° Congregazione dell'Apostolato della Preghiera
Micabiba 18 Ottobre 1909
Parroco F.S. Bonanno

Lista tal-fratellanzi u l-kongregazzjonijiet eretti fil-parroċċa.

Għalfejn inbagħtet l-istatistika?

Ir-raġuni għala l-kappillan tal-Imqabba bagħat din l-istatistika lill-kanċillier tal-Kurja mhix magħrufa, imma jidher li kienet xi inizjattiva mill-Kurja stess għax il-karta li fiha mela l-informazzjoni dwar il-kleru kienet formola apposta, stampata fl-istamperija tad-Dar ta' San Ġużepp fil-Ħamrun. Forsi minn dan nikkonkludu li l-Kurja riedet tagħmel xi forma ta' ċensiment biex tara sewwasew x'kienet il-qagħda tad-djoċesi dak iż-żmien. Ma rridux ninsew li fil-bidu tas-seklu għoxrin f'Malta – bħalma ġara f'pajjiżi oħra fl-Ewropa – bdew jitfaċċaw forom ġodda ta' reliġjonijiet, setet u ideoloġiji li żgur kienu ta' nkwiet għall-Knisja Kattolika. Forsi l-aktar każ li għamel ħoss kien dak tax-"Xirka tal-Imdawwlin" imwaqqaf minn Manwel Dimech lejn is-sena 1911.

Xhieda indiretta ta' dan l-inkwiet min-naħa tal-Kurja b'konnessjoni ma' dawn is-setet jista' jkun li hi l-ittra li hemm annessa ma' din l-istatistika. Jidher li meta l-kanċillier irċieva l-istatistika tal-kappillan Bonanno xi ġranet wara t-18 ta' Ottubru 1909, huwa bagħat xi nota oħra lill-kappillan jistaqsih speċifikament dwar "*cappelle private*" u "*religioni secolarizzate*" ladarba fl-istatistika ma jagħmel ebda referenza għalihom. L-ittra

Dun Salvatore Schembri, għal xi żmien kien ukoll Viċi-Kappillan fil-parroċċa tal-Imqabba.

li bagħat lura Bonanno, datata 6 ta Novembru 1909, turi li fl-Imqabba milli jidher dawn l-ideat ġodda kienu għadhom ma daħlux jew inkella ma rabbewx l-għeruq. Hi tagħti x'tifhem ukoll li dak li verament xtaqu jsiru jafu mill-Kurja ma kienx biss dwar kemm nies jattendu għall-quddies, imma anke jekk dawk li ma jattendux (dawk imsejħa "*trascurati*") kellhomx xi ċentru ieħor fejn imorru.

Notamenti storiċi u bijografiċi

Tajjeb li nagħtu ħarsa ħafifa lejn xi spunti bijografiċi u storiċi relatati mal-persuni u l-għaqdiet li jissemmew f'dan id-dokument.

Il-kappillan Bonanno kien twieled f'Ħaż-Żebbuġ u sar kappillan tal-Imqabba nhar it-13 ta' Awwissu 1906 u żamm din il-kariga sat-22 ta' Marzu 1922, fejn wara għamel sena kappillan tas-Siġġiewi. Miet fis-16 ta' April 1938.

Dun Salvatore Schembri kien Imqabbi u sar saċerdot fis-16 ta' Diċembru 1864. Kien hu li ħallas għall-kwadru titulari tal-Assunta, xogħol Filippo Venuti fl-1896 u hu kien għamel it-tliet tridijiet bi tħejjija għall-festa titulari tal-Assunta fis-sena ċentinarja tal-1898. Huwa kien ħallas ukoll wieħed mill-konfessjonarji l-antiki.

Dun Ġużepp Galea wkoll kien mill-Imqabba u sar saċerdot fl-20 ta' Settembru 1871.

Dun Ewġenju Mallia, magħruf bħala Dun Ġienju, kien sar saċerdot fit-18 ta' Diċembru 1886. Huwa kien ħallas parti mill-ispejjeż tal-pulptu, xogħol Saverio Oliva fuq disinn ta' Nikola Zammit, li żżanżan fil-festa tal-Madonna tal-ġilju 1897. Dun Ġienju kien ukoll wieħed minn dawk li kienu fil-knisja meta ntlaqtet mill-bomba fid-9 ta' April 1942. Huwa miet fl-1953 fl-età ta' 90 sena.

Dun Lawrenz Zammit kien twieled fl-1863 u sar saċerdot fis-17 ta' Dicembru 1887. Għal ħafna snin, sa mill-1 ta' Jannar 1902, kien il-prokuratur tal-knisja parrokkjali tal-Imqabba u fi żmien din il-prokura saru ħafna opri artistiċi fil-knisja tagħna. Fost dawn insemmu l-pittura tal-koppla, l-artal maġġur tal-malakite – li għalih kien ħareġ sehem – fl-1910, il-pedestall tal-vara tal-Madonna tal-Ġilju u s-sarkofagu tal-fidda tal-vara titulari ta' Santa Marija.

L-imħabba tiegħu lejn raħal twelidu u lejn il-knisja ddedikata lill-Assunta jidhru l-aktar fiż-żewġ pubblikazzjonijiet li kien ħareġ, li fihom ġabar l-istorja tal-knisja msemmija: *Ghat tielet centinariu tal Erezioni tal Cnisia Parrocchiali ta l'Imkabba fil Festa Solenni tal Gloriusa Assunzioni tal Beata Vergini Maria fis-sena 1898* (1898) u *Descrizioni Storica tal Cnisia Parrochiali tal Imkabba* (1927). Zammit ġustament jista' jissejjaħ "Missier l-istorja tar-raħal tagħna" għax kien hu l-ewwel Imqabbi li ġabar l-istorja tar-raħal f'kotba. Huwa kien ukoll l-aħħar saċerdot li ndifen fil-kripta tal-kleru taħt il-kor tal-knisja tal-Imqabba qabel ma din intradmet fil-gwerra.

Dun Nikol Sciberras sar saċerdot fil-21 ta' Diċembru 1905.

Dun Giovanni Battista Ghigo sar saċerdot fit-22 ta' Diċembru 1906. Hu u ħuh taw diversi oġġetti lill-knisja parrokkjali ta' raħal twelidhom, fosthom żewġ baċiri tal-fidda fl-1964 u l-qanpiena li ħadet post il-Fustanija fl-1965. Għamel żmien kappillan ta' Ħal Safi u arċipriet taż-Żurrieq sakemm ġie magħżul mill-arċisqof Gonzi bħala kanonku tal-Katidral. Miet fl-1967 meta kellu 85 sena.

Dun Mikiel Zammit sar saċerdot fil-21 ta' Diċembru 1907.

Dun Nikol Zammit twieled fl-1888 u sar saċerdot fl-20 ta' Settembru 1913. Dun Nikol kellu n-namra għall-kitba u fil-fatt kiteb diversi kotba dwar ħajjiet ta' qaddisin u dwar il-ħajja nisranija. Hu kien il-fundatur u l-ewwel editur tar-rivista *Malta Missjunarja* li dehret fl-1932 u għadha toħroġ sal-lum. Miet meta kellu 81 sena fl-1969.

Id-djaknu Innoċenz Zammit twieled fl-1890 u sar saċerdot fit-23 ta' Diċembru 1916. Hu serva bħala kappillan tal-Imsida għal 26 sena. Miet fl-1957 meta kellu 67 sena.[1]

Mil-lista ninnutaw li wħud minn dawn is-saċerdoti kien għad m'għandhomx il-fakultà li jqarru lin-nies. Qabel il-Konċilju Vatikan II meta wieħed isir saċerdot ma kienx ikollu l-privileġġi kollha, imma dawn kienu jingħatawlu ftit ftit. Dawk li kien għad m'għandhomx din il-fakultà fil-fatt ma kienux ilhom li ġew ordnati presbiteri.

Xi dettalji żgħar dwar il-knejjes li jissemmew:

Il-knisja parrokkjali preżenti ddedikata lill-Assunzjoni tal-Verġni Marija nbniet lejn tmiem is-seklu sbatax. L-istil tal-koppla u l-arkitettura ta' żewġ artali nbidlu wara li ntlaqtet minn bomba fid-9 ta' April 1942.

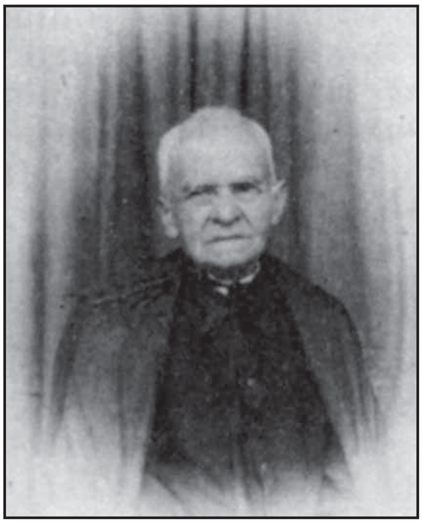

Dun Eugenio Mallia.

Dun Laurenz Zammit, benefattur u kittieb. Fost il-kotba li kiteb, Descrizioni Storica tal Cnisia Parrocchiali ta' l-Imkabba.

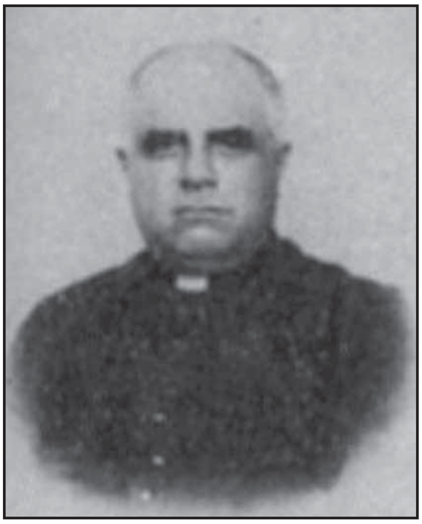

Dun Mikiel Zammit.

Il-knisja ta' San Bażilju nbniet fl-1486 u mbagħad baqgħet titkabbar sal-1515. Għamlet sal-1607 sservi bħala knisja parrokkjali, sakemm ingħaqdu żewġ knejjes biex inħolqot l-ewwel knisja parrokkjali ddedikata lill-Assunta.

Il-knisja ta' San Mikiel inbniet lejn is-sena 1550 u mbagħad ġiet mibnija mill-ġdid fl-1669 mill-prokuratur Giovnni Andrea Zammit.

Il-knisja ta' Santa Katarina V.M. wkoll inbniet oriġinarjament lejn l-1550 u mbagħad inbniet il-knisja li naraw illum bejn l-1764 u l-1774.

Il-knisja tad-Duluri hija antikissima, mibnija oriġinarjament qabel l-1500 u ddedikata lill-Assunta u magħrufa bħala *Santa Marija tal-Fuqqanija*. Il-knisja preżenti, bl-isem mibdul għad-Duluri tal-Madonna, inbniet fl-1680.

Il-knisja tan-Nazzarenu, li tinsab fiċ-ċimiterju, ma tissemmiex għax inbniet fl-1910.

Se nagħti wkoll xi dettalji dwar il-fratellanzi u l-kongregazzjonijiet li jissemmew:

Il-konfraternità tas-Sagrament Imqaddes twaqqfet fl-1600 mingħajr l-approvazzjoni tal-Isqof. Dan ġie ratifikat fl-1621 u ġiet aggregata ma' Fratellanza f'Ruma.

Il-konfraternità tar-Rużarju Mqaddes kienet diġà teżisti meta l-Imqabba saret parroċċa fl-1598, fil-fatt kienet ġiet eretta fuq l-artal

Dun Innocenzo Zammit.

tal-Madonna tar-Rużarju fil-knisja ta' San Bażilju. Fl-1634 ġiet ġemellata mal-konfraternità ta' Santa Marija f'Ruma.

Il-konfraternità tal-Kunċizzjoni twaqqfet fl-1772 u hija aggregata mal-arċikonfraternità tal-Immakulata eretta fil-knisja ta' San Lorenzo in Damaso f'Ruma.

Il-kongregazzjoni tal-Agunija kienet ġiet eretta b'digriet tal-Isqof Lorenzo Astiria fl-10 ta' Settembru 1674 u sena wara ġiet aggregata mal-arċikonfraternità tal-Agonizzanti li tinsab Ruma bi privileġġ tal-Papa Klement X.

Dun Nikola Zammit.

Il-kleru tal-Imqabba fil-bidu tas-seklu XX. Bil-wieqfa: Dun Angelo Ghigo, Dun Michele Zammit, Dun Giovanni Battista Ghigo, Dun Innocenzo Zammit, Dun Nikola Sciberras, Dun Giuseppe Xuereb. Nofs: Dun Eugenio Mallia, Dun Salvatore Schembri, Kappillan Dun Franġisk Saver Bonanno, Dun Gużepp Galea, Dun Lawrenz Zammit. Bilqiegħda quddiem (abbatini): Mikiel Galea (il-Muċċ), Salvu Mallia (tal-Piżatur). Mill-ħames 'il quddiem: Emanuel Sciberras (ta' Lippinu), Emanuel Zammit (Menġaq) u Giuseppe Zammit (il-Pepe').

It-terz'ordni ta' San Franġisk ta' Assisi kien twaqqaf fl-1 ta' Jannar 1878 minn ċertu Fra Gianpawl ta' Malta.[1]

Dwar il-kongregazzjoni tal-appostolat tat-talb ma rnexxilix insib informazzjoni dwar meta twaqqaf fl-Imqabba u minn min.

Għeluq

Żgur li hemm aktar informazzjoni x'wieħed jista' joħroġ minn dan id-dokument qasir, iżda hawn mhux il-lok li jsir dan. Ninsab ċert, iżda, li dokumenti simili jgħinu biex ikollna idea aktar ċara ta' kif kienet il-ħajja fil-parroċċa tagħna fl-imgħoddi.

1 Dan naħseb li huwa żball ghax skont il-lista tal-kleru Mqabbi li jaghti Dun Lawrenz Zammit, Dun Nikol ġie ordnat presibiteru fl-1913. Forsi r-referenza ghalih bħala saċerdot ("Sac.") tfisser li kien diġà rċieva xi ordnijiet minuri u ghalhekk kellu diġà t-tonsura.